19.4.2018

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

HE 35/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kasvupalvelut ja yrittäjyys

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä asiantuntijalausuntoa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Suomen Yrittäjät pitää kasvupalvelu-uudistusta yrittäjyyden näkökulmasta hyvänä uudistuksena. Uskomme, että uudistuksen toteuttaminen edistää talouskasvua, vahvistaa yrittäjyyttä, parantaa työmarkkinoiden toimivuutta ja selkeyttää sekä tehostaa tarjolla olevia julkisia palveluita.

1. Peruslinjaukset kannatettavia

Uudistuksen perusratkaisut – järjestämistehtävän ja palvelutuotannon eriyttäminen, järjestämisvastuun korostaminen, monituottajamallin hyödyntäminen sekä kilpailullisuuden lisääminen ja valinnanvapauden edistäminen – ovat erittäin kannatettavia.

Kannatamme myös aluekehityssääntelyn ja kasvupalveluiden sääntelyn kokoamista samaan lakiin. Ne on mielestämme pystytty yhdistämään koherentilla tavalla, jossa laaja-alainen aluekehitys kytkeytyy hyvin varsinaisten konkreettisten kasvupalveluiden tarjontaan.

Uskomme, että lakiesityksellä voidaan saada aikaan toimiva ja tasapainoinen, eri tuottajia ja asiakkaita tasapuolisesti kohteleva markkinaehtoinen kasvupalvelu- ja aluekehitysjärjestelmä.

2. Monituottajuus luo entistä paremmat palvelut

Kasvupalvelu-uudistus mahdollistaa nykyistä joustavamman tavan järjestää ja tuottaa työllisyyspalveluja. Työmarkkinoilla työnhakijoissa on erilaisia, osaamiseltaan toisistaan hyvinkin poikkeavia henkilöitä. On tärkeää, että heille voidaan tarjota mahdollisimman osuvia työllisyyspalveluita.

Tulevan maakunnan mahdollisuus hyödyntää yrityksiä ja järjestöjä palvelutuottajina avaa mahdollisuuden kehittää työllisyyspalveluja vastaamaan entistä paremmin sekä työnhakijoiden että työnantajien tarpeita. Julkisen taho vastuulle kuuluu aina palvelutarpeen arviointi ja palveluohjaus, mutta

tämän jälkeen työnhakijoille voidaan tarjota monipuolisempi palveluvalikoima, kun mukana on useita erilaisia tuottajia.

Tämän tyyppisiä malleja on varsin onnistuneesti käytössä monissa maissa. Tarkoituksen mukaista ei kuitenkaan ole kopioida Suomeen mitään mallia, vaan luoda oma toimintatapa. Keskeistä tässä on avoin ja luottamuksellinen vuoropuhelu työllisyyspalvelujen järjestäjien, palveluntuottajien sekä työnantajien ja työnhakijoiden välillä. Kaikilla tahoilla on yhteinen tavoite, osaavan työvoiman saatavuus, työllistyminen ja toimivat työmarkkinat – yhteiseen tavoitteeseen pääseminen vaatii eri kohderyhmissä erilaisia keinoja. Tämän kasvupalvelu-uudistuksen perusajatus monituottajamallista mahdollistaa parhaiten.

3. Yksi järjestäjä on mahdollisuus asiakaslähtöiseen palveluun

Kasvupalvelu-uudistuksessa vastuu työllisyyspalvelujen järjestämisestä, Uuttamaata lukuun ottamatta, siirtyy tuleville maakunnille. Sote-uudistuksen myötä maakunnille siirtyy myös vastuu sote-palvelujen järjestämisestä. Monesti vaikeammin työllistyvien henkilöiden elämäntilanteen parantaminen ja työllistyminen onnistuisi parhaiten, kun palvelukokonaisuus voitaisiin joustavasti koota sosiaali- ja terveyspalveluista sekä koulutus- ja työllisyyspalveluista. Sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämislakiin ja valinnanvapauslakiin sisältyvä asiakassuunnitelma tarjoaa tähän erinomaisen työkalun.

Lakiesitysten mukaan maakunnan asiakkaalle laaditaan palvelutarpeen arvioinnin perusteella asiakassuunnitelma, joka kokoaa kaikki asiakkaan palvelut ja jota kaikkien palvelutuottajien on noudatettava. Asiakassuunnitelman laatimisesta vastaa kukin palveluntuottaja osaltaan, mutta maakunnan liikelaitoksella on vastuu siitä, että suunnitelma on asiakkaan kannalta tarkoituksenmukainen.

Lakiesityksessä ei ole mitään estettä sille, että työllisyyspalvelut otetaan osaksi tätä suunnitelmaa silloin, kun palvelutarpeen arvioinnin tekevä julkinen taho katsoo sen tarkoituksen mukaiseksi. Suomen Yrittäjien mielestä yksi järjestäjätaho ja monipuolinen tuottajarakenne päinvastoin tarjoavat tähän hyvän mahdollisuuden, jota meillä ei ole varaa jättää hyödyntämättä. Toimivien työmarkkinoiden, osaavan työvoiman saatavuuden sekä ihmisten henkilökohtaisen hyvinvoinnin näkökulmasta on kriittistä, että jokainen suomalainen löytää roolinsa työmarkkinoilla.

Uudellamaalla kasvupalveluiden järjestämisvastuu on siirtymässä kuntayhtymälle, jos pääkaupunkiseudun kunnat sellaisen 1.3.2019 mennessä perustavat. Asiakaslähtöisten palvelukokonaisuuksien näkökulmasta tämä ei ole järkevää. Suomen Yrittäjät on yhdessä Uudenmaan alueen yrittäjäjärjestöjen kanssa jo valmisteluvaiheessa kyseenalaistanut erillisen kuntayhtymän mielekkyyden myös uudistuksen kokonaisuuden näkökulmasta.

4. Yrittäjille lisää liiketoimintamahdollisuuksia

Kasvupalvelu-uudistuksessa tavoitteena on avata työllisyys- ja yrityspalveluja yksityisten tuotettavaksi. Maakunta järjestää palvelut, mutta niitä voivat tuottaa myös yrittäjät. Suomen Yrittäjät pitää tätä ehdottoman hyvänä.

Työ- ja elinkeinoministeriön teettämän markkinakartoituksen mukaan Suomessa on tällä hetkellä noin 10 000 yritystä, jotka voivat osallistua kasvupalvelujen tuottamiseen. Valtaosa näistä yrityksistä on pk-yrityksiä. Uudistus tarjoaa näille yrityksille mahdollisuuden kasvuun.

Olemassa olevan yritystoiminnan lisäksi kasvupalvelu-uudistuksella voidaan synnyttää myös uutta yrittäjyyttä. Parhaiten tämä onnistuu hyödyntämällä kasvupalvelujen järjestämisessä mahdollisimman laajasti ns. setelimallia. Tämä tarkoittaa, että maakunta hyväksyy kaikki kriteerit täyttävät tuottajat ja asiakas saa valita, kenen palveluja käyttää.

Business Finlandin innovaatioseteli on osoittanut, että setelimalli sopii erityisen hyvin yrityspalveluihin, mutta Suomen Yrittäjät toivoo, että maakunnat käyttävät sitä ennakkoluulottomasti myös muissa kasvupalveluissa.

5. Allianssissa huomioitava pk-yritykset

Lakiesitys nostaa esiin myös allianssimallin hyödyntämisen. Suomen Yrittäjät näkee, että allianssimalli on käyttökelpoinen joissain kasvupalveluissa. Mielestämme se sopii erityisesti tilanteisiin, joissa pyritään ratkaisemaan tunnistettu ongelma. Maakunnan, kuntien ja yksityisten palveluntuottajien muodostama allianssi voisi toimia tehokkaasti esimerkiksi vaikeasti työllistyvien palveluissa.

Allianssimallia käytettäessä on varmistettava, että myös pk-yrityksillä on mahdollisuus osallistua palvelujen tuottamiseen. Allianssimallin, kuten kaikkien kilpailutusten kautta tehtyjen palveluhankintojen, huono puoli voi olla sen markkinoita sulkeva vaikutus. Siksi on hyvä, että lakiesitys ei määrittele allianssimallia tarkasti, vaan jättää tilaa innovatiivisille hankinnoille.

6. Kuntien elinkeinopalvelut tärkeä palveluluukku yrittäjille

Kasvupalvelu-uudistus ei vaikuta kuntien oikeuteen järjestää elinkeinopalveluja. Suomen Yrittäjien mielestä uudistus kuitenkin korostaa kuntien elinkeinopalvelujen roolia yrittäjien palveluluukkuna. Maakunnan ja koko Suomen menestymisen kannalta on tärkeää, että yrittäjät löytävät kasvua, kansainvälistymistä, innovaatioita ja investointeja sekä osaamisen kehittämistä edistävät palvelut.

Valtakunnallisten ja maakunnallisten kasvupalveluiden sekä kuntien elinkeinopalveluiden on muodostettava saumaton ketju. Tämä edellyttää kuntien, maakuntien ja yrittäjien välistä tiivistä ja avointa vuoropuhelua. Suomen Yrittäjät toivoo, että tämä huomioidaan uusia maakuntia rakennettaessa niin, että maakunnat luovat omaan hallintorakenteeseen paikan maakunnan, kuntien ja elinkeinoelämän systemaattiselle vuoropuhelulle.

7. Maakuntien vastuu korostuu

Lakiesityksen mukaan kasvupalvelu-uudistuksen keskeisenä elementtinä on ollut pyrkimys mahdollisimman väljään sääntelyyn, joka tukee maakunnan itsehallintoa ja alueiden tarpeista lähtevää palveluvalikoimaa. Suomen Yrittäjät pitää tätä hyvänä lähtökohtana, vaikka se sisältää myös riskejä.

Lakiesityksen mukaan maakunnalla on velvollisuus järjestää kasvupalveluja työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä maahanmuuttajien kotoutumisen edistämiseksi ja varattava määrärahoja palkkatuen myöntämiseksi. Näitä palveluja järjestettäessä on pidettävä huolta siitä, että palvelutarjonta ei keskity vain haasteellisten kohderyhmien palveluun, vaan sen ohella maakuntaan luodaan toimivat työmarkkinat.

Maakunnan päätettäväksi jää yritystoiminnan, yrittäjyyden sekä kansainvälistymisen edistämiseen sekä innovaatiotoiminnan edellytysten luomiseen tähtäävien kasvupalvelujen järjestäminen. Nämä palvelut ovat yrittäjille erittäin tärkeitä. Yrittäjyyden kannalta on haitallista, jos maakunnat eivät näitä palveluja järjestä tai jos maakunta ei varaa näihin riittävästi resursseja.

Toisaalta on hyvä, että maakunnat pystyvät päättämään itse näistä palveluista. Se mahdollistaa alueen elinkeinoelämän ja yrittäjien sekä työnhakijoiden tarpeiden huomioimisen sekä alueen vahvuuksista lähtevän kasvun voimistamisen tiukasti laissa normitettua palvelutarjontaa paremmin.

Kokonaisarvioissa pidämme siis nyt esitettyä lainsäädäntöä yrittäjyyden ja työmarkkinoiden kannalta hyvänä uudistuksena.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja

Susanna Kallama
elinkeinoasioiden päällikkö